

Nr 187.

Av herr **Ahlkvist** och herr **Olsson, Karl Johan**, i anledning av
Kungl. Maj:ts proposition med förslag till rättegångsbalk.

Det råder intet tvivel om att förslaget till ny rättegångsbalk betecknar ett stort framsteg på rättsväsendets område. Grundprinciperna i detsamma torde också kunna accepteras. På vissa punkter är emellertid en viss tveksamhet berättigad.

Så är fallet t. ex. beträffande bestämmelsen om nämndemannamedverkan i rådhusrätt. Denna medverkan synes skäligen meningslös, om rådhusrätt — som propositionen föreslår — skall samtidigt med nämnd ha flera lagfarna ledamöter och om nämndens medverkan begränsas till svårare brottmål. En ändring i denna bestämmelse synes i hög grad påkallad.

Delade meningar måste råda även om den del av förslaget som berör advokatväsendet. Advokatståndet skulle enligt propositionen få en offentlig-rättslig ställning. Detta betyder en brytning med hittillsvarande principer för utövning av fria yrken och ett steg på vägen mot det s. k. korporativa samhället. Med hänsyn till bl. a. behovet av en kvalificerad och pålitlig advokatkår efter genomförandet i praktiken av denna reform torde man dock få acceptera förslaget i denna del.

Stora betänkligheter anmäla sig emellertid beträffande bestämmelsen i 12 kap. 2 par. om rättegångsombud. Som bestämmelsen är formulerad i propositionen, finns det anledning befara att advokatmonopol åtminstone i viss utsträckning kan genomföras på en bakväg, vilket uppenbarligen inte varit avsett. Med nu gällande ordning kan domstol avvisa ett olämpligt rättegångsombud. Enligt förslaget skall domstol i förväg pröva huruvida ett ombud, som inte är advokat, är *lämpligt* med hänsyn till redbarhet, *insikter och erfarenhet*. Skillnaden är inte oväsentlig. Möjlighet gives för en ytterligt sträng prövning, som i realiteten monopoliserar ombudskapet vid domstol åt advokaterna. En stor ojämnhet ifråga om tillämpningen är också att befara.

En alltför restriktiv tillämpning av denna bestämmelse skulle emellertid medföra stora nackdelar för den fattiga delen av den rättssökande allmänheten. Tillgången på goda advokater är på många håll i vårt glest befolkade land begränsad, och det är med hänsyn till bl. a. avstånden förenat med stora kostnader att anlita en sådan. När det gäller mål som röra sig om mindre värden — även sådana mål kunna för fattiga människor vara av stor betydelse -- blir rättvisan på grund därav ofta illusorisk. Den nuvarande ordningen är att föredraga. Något behov av den nya bestämmel-

sen finnes heller ej, då det från alla håll vittnats om att förhållandena på detta område undan för undan förbättrats.

I samband med denna fråga hade bort upptagas frågan om särskilda åtgärder för att bereda den fattigare befolkningen större möjlighet att bevaka sin rätt. När det är fråga om små belopp, som inte äro ostridiga, är ordningen med anlitande av advokat för stämning, förberedelse och huvudförhandling en alltför kostbar apparat. Det framstår som ett önskemål att fordringsägare i vissa fall kunna utan skriftlig stämning framlägga saken för en opartisk domstolsfunktionär, vilken har att utan kostnad för den rättssökande protokollföra yrkandet och inkalla motparten till inställelse utan anlitande av ombud. Möjlighet borde givas till sådant måls avdömande utan ytterligare handläggning. Förslaget till rättgångsbalk innehåller inga bestämmelser i detta syfte, vilket möjligen sammanhänger med att frågan om fri rättegång ej medtagits. På grund därav torde något yrkande i angiven riktning inte kunna göras. Längre än till att begära en utredning kan man inte komma, och en utredning kommer av naturliga skäl att draga ut på tiden.

Med stöd av det ovan anförda hemställas därför,

att riksdagen måtte besluta:

I. *att* 1 kap. 11 par. erhåller följande lydelse:

»Rådhusrätt vare — — — med förberedelsen. Rör mål ansvar för brott, varå kan följa straffarbete, skall vid huvudförhandling eller syn å stället en lagfaren domare och nämnd hava säte i rätten; finnes, sedan nämnd deltagit, målet ej vara av beskaffenhet, som nu nämnts, vare rätten dock domför med nämnd. Rådhusrätt — — — målsägande finnes.»;

II. *att* första stycket i 12 kap. 2 par. skall utgå;

III. *att* 12 kap. 5 par. erhåller följande lydelse:

»Visar ombud oredlighet, oskicklighet eller oförstånd eller finnes han eljest olämplig, skall rätten avvisa honom såsom ombud i målet. Rätten äge förklara honom obehörig antingen för viss tid eller tills vidare att brukas som ombud vid den rätten. Är ombudet advokat, skall rätten tillika hos advokatsamfundets styrelse göra anmälan angående ombudets förhållande.»;

IV. *att* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande införande av ett förenklat förfarande utan anlitande av rättegångsombud, när de omtvistade beloppen äro små och målen av mera enkel beskaffenhet.

Stockholm den 3 februari 1942.

Emil Ahlqvist.

K. J. Olsson.